

Fra physikalisch-medicinische Gesellschaft i Würzburg.
Zweiter Nachtrag zum Verzeichnisse der Bibliothek. Würzburg
1855.

Verhandlungen VI Band 2 Heft. Würzburg 1855.

Fra de natuurlkundige Vereeniging i Batavia.

Natuurkundig Tijdschrift, Deel VIII et IX, Nieuwe Serie Deel V,
Aflevering 5 et 6, Deel VI, Aflevering 3, 4, 5 et 6. Ba-
tavia 1855.

Fra Geological Society i London.

The Quarterly Journal of the Geological Society Nr. 21 et 22.
1850. Vol. IX, Part 2, Nr. 34. 1853. Vol. X, Part I, Nr. 37.
1854. London.

Fra Royal Society i London.

Proceedings Vol. VII, Nr. 16.

Fra Geographical Society i London.

The Journal of the Royal Geographical Society, Vol. XXIII. Lon-
don 1853.

General Index to the second ten Volumes of the Journal of
the Royal Geographical Society. London 1853.

Fra Koninklyke Academie i Amsterdam.

Verslagen en Mededeelingen der Koninklyke Academie van We-
tenschappen Deel I Stuk 1, 2 et 3. 1853. Deel II Stuk.
1 et 2. 1854. Amsterdam.

Verhandelingen. Deel I. Amsterdam 1854.

Mødet den 28de Marts.

Herr Professor *Pedersen* meddelte følgende biographiske An-
tegnelser over afdøde Professor *Olufsen*.

Christian Friis Rottbøll Olufsen, en Søn af *Oluf Christian Olufsen* og *Mette Kirstine Rottbøll*, er født den 15de April 1802 i Kjøbenhavn og døbt i Aastrup Kirke ved Næsgaard paa Falster, hvor hans Fader bestyrede det af det Classenske Fideicommis oprettede Landvæsens-Institut. Hans Forældre maae imidlertid snart have forladt dette Sted; thi senere boede de i Classens Have indtil 1807. Det er rimeligt, at dette Ophold ved Havet i *Olufsens* Barndom vakte hos ham Lysten til at være Sømand, og, skjøndt dette ikke blev Tilfældet, bevarede han dog selv bestandig sin Kjærlighed til Havet. Han foretrak Reisen tilsøes selv med Koffardskibe for den tillands, og, da han senere i Ferien opholdt sig i Fredensborg, tilbragte han for det Meste hele Dagen paa Esromsø, selv styrende Baaden, og det Samme var Tilfældet under hans Ophold i Vordingborg.

Sin tidligere Opdragelse og Underviisning har han uden Tvivl modtaget af sin Fader, og at denne var vellykket, derfor har man en Erklæring af den daværende Bestyrer for Borgerdydskolen, i hvilken han indsattes i 1812. Denne siger nemlig i hans Testimonium, at han af Naturen var begavet med fortrinlige Evner, hvilke en sjelden vellykket Opdragelse havde givet en saare lykkelig Retning. Hans Fremskridt i Skolen vare derfor saa raske, at han vilde være bleven dimitteret til Universitetet allerede i 1818, hvis ikke hans Faders udtrykkelige Ønske havde faaet Dimissionen udsat et Aar. Grunden dertil var, at Faderen i dette Aar havde haft en lang og farlig Sygdom, i hvilken Sønnen jevnlig havde vaaget hos ham, og han derfor frygtede, at dette havde svækket denne. Alligevel gav Skolens Bestyrer ham dog det tidligere omtalte Testimonium, hvori han udtaler, at han blandt mange flinke Disciple ikke havde haft nogen, der havde været ham kjærere, og hvis Aand og Hjerte berettigede til saa store Forventninger i den modnere Alder.

Hvad der ved Siden af Underviisningen i Skolen vistnok ikke var uden stor Indflydelse paa *Olufsens* aandelige Udvikling er den Omstændighed, at hans Faders Huus jevnlig besøgtes af

den Tids meest begavede Mænd. Saaledes kom der hver Torsdag Digteren *Baggesen*, Botanikeren *Hornemann* og Lægen *Mynster*. Disses livlige Samtaler overværede han, og Virkningen deraf sporedes ogsaa senere hos ham, blandt Andet i en vis Tilbøielighed til en ironisk Udtryksmaade, som han ofte betjente sig af. Tillige bestræbte han sig ogsaa stadig forat udvide sine Kundskaber, saa at han af dem, der omgikkes ham jevnlig, ansaaes for en ualmindelig fleersidig uddannet Mand.

Paa Forelæsningerne hos *Degen* traf *Olufsen* sammen med nuværende Oberstlieutenant *Bracht*, og de bleve enige om at ville være Ingenieurofficerer, men, da *Olufsen* erfoer, at man, forat opnaae dette, skulde tjene en Tid som Menig, opgav han denne Plan. At det dog ikke har været et blot Indfald, kan man slutte deraf, at han formodentlig dengang har erhvervet sig den Færdighed i at fægte, samt i andre legemlige Øvelser, som han senere besad.

Imidlertid vedblev han bestandig at høre *Degens* og *Thunes* Forelæsninger, og da han i 1824 havde vundet Universitetets Guldmedaille ved Besvarelsen af den matematiske Opgave, der angik Beregningen af Formørkelser, blev han ikke alene ansat som Assistent ved Observatoriet, men erholdt tillige offentlig Understøttelse til at opholde sig i Königsberg, for ved *Bessels* Veiledning at uddanne sig til Astronom.

Her forblev han i 2 Aar og vandt deres Venskab, der tilligemed ham benyttede *Bessels* Underviisning, navnlig *Rosenberger* i Halle, der senere ofte skrev ham til, *Steinheil* i München og tildeels *Struve*, nu Directeur for Observatoriet i Pulkova, som ved flere Leiligheder, der senere ville blive omtalte, viste at han interesserede sig for ham.

Det Fordeelagtigste for *Olufsen* var dog det Forhold, hvori han stod til *Bessel*. Denne viste en næsten faderlig Omhu for ham og fattede en Kjærlighed til ham, der vedligeholdtes indtil *Bessels* Død, og maatte saa meget mere paaskjønnes af *Olufsen*, som denne under sit første Ophold i Königsberg af og til var

syg. Det bedste Beviis paa det Forhold, der har været mellem dem, afgiver en lille Seddel, som er funden mellem *Olufsens* efterladte Papirer og slutter med den Yttring: Dersom De i Eftermiddag igjen vil bevæge Dem i fri Luft, veed De, at Ingen har mere Interesse ved at gaae med Dem end Deres *Bessel*. Dette bestyrker ogsaa, hvad *Olufsen* ofte har yttret, at han hver Dag spadserede en Times Tid om Eftermiddagen med *Bessel*, og havde megen Nytte af dennes belærende Samtaler. Den Kjærlighed, som *Bessel* saaledes viste *Olufsen*, gjengjældtes ham ogsaa til fuldt Maal af denne, og det var af Hensyn hertil, at *Olufsens* Kone, for at skaffe ham nogen Glæde paa hans sidste Fødselsdag, lod det af Portraitmaler *Jensen* malede Portrait af *Bessel* ophænge ved hans Seng.

I Sommeren 1826 forlod *Olufsen* Königsberg og har formodentlig paa Hjemreisen besøgt forskellige tyske Observatorier og i den Tid ikke skrevet til sin Fader, da denne paa en Forespørgsel fra *Schumacher* om, hvor han opholdt sig, maatte svare, at han vidste det ikke. Imidlertid maa *Olufsen* dog kort derefter være kommen til Altona, da han i det næste Aar deels foretog nogle Opmaalinger i Holsteen og senere forestod det Hamborgske Observatorium.

Under 5te Juni havde *Schumacher* indsendt til vort Selskab et Forslag om, ved 2 danske Mathematikere at lade fuldende Beregningerne af de Besselske Soltavler, hvortil han anbefalede Professor *Hansen* paa Seeberg ved Gotha og Assistent ved Observatoriet *Olufsen*; dette Arbeide meente han kunde blive færdigt i 2 Aar. Den 3die Juli afgav den mathematiske Classe sin Betænkning, der var anbefalende; og Selskabet besluttede at anvende dertil 2000 Rdl., som skulde udbetales efterhaanden, dog ikke med meer end 500 Rdl. halvaarlig.

Ved den Tid var *Olufsen* kommen tilbage til Kjøbenhavn og under 8de August 1829 bleven udnævnt til Observator. Han ønskede nu selv at reise til Königsberg for at tale med *Bessel* derom. I den Anledning skrev han til *Schumacher*, der kom

til den Beslutning, at den af Selskabet bevilgede Sum ikke skulde anvendes til at afholde Reiseomkostningerne. Han skrev derfor til Kongen og underrettede under 23de Novbr. *Olufsen* om, at disse vare blævne bevilgede, og at han kunde hente Beløbet hos Conferentsraad *Collin*.

Den samme Vinter reiste *Olufsen* til Königsberg og kom tilbage til Kjøbenhavn i Forsommeren 1831, efterat han først havde gjort en Udflugt til Warschau med nogle af sine Venner i Königsberg. Under 13de September 1831 udnævntes han til Lector og under 13de November 1832 til Professor i Astronomien ved Kjøbenhavns Universitet.

At han temmelig snart har begyndt paa Beregningen af Soltavlerne, viser en Afhandling af ham, som under 22de Marts 1837 optoges i *Astronomische Nachrichten*, og en Undersøgelse om den Greenwicher Muralquadrant under *Maskelynes* Bestyrelse, i hvilken Anledning han modtog et meget anerkjendende Brev fra *Bessel*. Arbeidet var nemlig bleven deelt mellem *Olufsen* og *Hansen*, saaledes at den Første skulde bestemme Solens Declination og Rectascension af alle de Iagttagelser, der vare anstillede i Greenwich af *Bradley*, *Maskelyne* og *Pond*, og i Königsberg af *Bessel*, samt af disse beregne Solens Bane; hvorimod den Anden skulde beregne den Indflydelse, som de ved Planeterne foranledigede Perturbationer udøve paa samme.

Paa samme Tid havde *Olufsen* imidlertid overtaget et andet Arbeide. Berliner-Akademiet havde nemlig under 1ste Novbr. 1825 opfordret Astronomerne til at udarbeide nye Stjernekaart over den Deel af Himlen, der ligger meller $+15^\circ$ og -15° Declination, saaledes at der blev i Alt 24 Kaart, eet for hver af de 24 Timer paa Æquator. Til Grundlag for disse Kaart skulde tjene en Fortegnelse over 32000 Stjerner, der vare bestemte ved Meridianobservationer i Königsberg, og ved Hjælp af disse skulde da tilføies de Stjerner, som kunde sees med en Comet-søger af 34 Liniers Aabning og en 10dobbelt Forstørrelse. Til Bedømmelse af de færdige Kaart udnævntes en Comitee, be-

staaende af *Ideler*, *Oltmanns*, *Dircksen*, *Encke* og *Bessel*, og det Kaart, som denne Comitee havde fundet tilfredsstillende, blev da trykt paa Akademiets Bekostning, og Iagttageren modtog en Præmie af 25 hollandske Dukater.

Den 6te August 1833 bekendtgjorde Comiteen en Udsigt over, hvad der hidtil var leveret, hvoraf fremgaaer, at Timen 1, som først havde været Captain *Carocs*, ved dennes pludselige Død var overtaget af *Olufsen*, der paa en Forespørgsel af Comiteen i 1831 havde lovet at gjøre den færdig ved Udgangen af 1833.

At dette ogsaa har været hans Alvor, kan jeg af egen Erfaring bevidne, da vi i Aarene 1831 og 1832 deels arbejdede meget flittig sammen paa Rundetaarn, deels jeg alene paa Holstens Bastion. Ogsaa viser en Skrivelse fra *Bessel*, at han i August 1832 havde modtaget et Kaart fra *Olufsen*, over hvis Udstyr han udtaler sig meget rosende, men tillige siger, at han ikke har havt Leilighed til at sammenligne det med Himlen. Hvor stor en Deel dette har været, kan jeg ikke sige, da jeg ikke selv har seet det, og desuden ikke senere arbejdede sammen med *Olufsen* paa det; men at det ikkē kan have været hele Kaartet, fremgaaer deraf, at dette blev færdigt langt senere.

Den 21de December 1833 indtraadte *Olufsen* i Ægteskab med *Magdalene Frederikke Ernestine Sophie Münter*, i hvilket han levede meget lykkelig, og hvori fra 1839 *Johanne Kirstine*, en Datter af en af Frue *Olufsens* kjæreste Veninder, hvis Forældre begge vare døde, og som senere er bleven gift med Selskabets Medlem Professor *Liebmann*, var i Ordets skjønneste Betydning deres kjærlige Datter.

I 1834 blev *Olufsen* optagen til Medlem af dette Selskab. I samme Efteraar foretog han en Reise til Paris, hvor han tilbragte Vinteren og udførte efter *Schumachers* Anviisning en Udmaaling og Afveining af det Normalkilogram, der opbevares i Observatoriets Archiv. Resultatet heraf er meddeelt i *Schumachers* Jahrbuch für 1836.

Da nogle Aar senere Directorposten var bleven ledig ved Observatoriet i Helsingfors, lod *Rehbinder*, der var Kantzler ved Universitetet der, efter Anbefaling af *Bessel*, *Struve* og *Schumacher*, sig ved den her ansatte russiske Minister forhøre hos *Olufsen*, om han kunde være villig til at overtage denne Post. Men, da *Olufsen* nødig vilde forlade Kjøbenhavn, underrettede han Universitetsdirectionen om dette Tilbud, og denne indstillede ham til et Tillæg af 400 Rdlr., hvis han vilde blive her, hvilket bevilgedes ogsaa af Kongen. *Schumacher*, der ligeledes nødig vilde see ham forflyttet, tilskrev ham i den Anledning et Brev, hvori han yttrede sin Glæde over, at han havde overladt Andre at drage mod Norden.

Et andet Tilbud blev gjort ham i Slutningen af 1839, da Directorposten for Observatoriet i Dorpat var bleven ledig ved *Struves* Forflyttelse til Pulkova; denne Gang gjordes Tilbudet ham dog ikke ved Ministeren, men ved Generalconsulen, og blev heller ikke antaget.

Den 23de Juni 1840 disputerede han for Doctorgraden over en Afhandling de parallaxi lunæ, af hvilket han tilsendte *Bessel* et Exemplar, der takkede ham derfor i et Brev og roste Afhandlingen meget. I dette Aar var ogsaa Beregningen over Soltavlerne saavidt fremskredne, at han fik de 1000 Rdlr. udbetalt og gjorde derfor med sin Kone i Sommeren 1841 en Udenlandsreise.

Den 11te Juli 1845 meddeelte han i Selskabet en Beretning om de Fremskridt, der vare gjorte i Udarbeidelsen af Soltavlerne. Heraf fremgaaer, at dette Arbeide var bragt paa det Punkt, at der i det Mindste for *Olufsen* ikke var meer at gjøre. Da man imidlertid endnu stod tilbage med en Deel, besluttede *Olufsen* i Sommeren 1846 at foretage en Reise til Tydskland, forat træffe nærmere Aftale, og tillige at besøge *Bessel*. Dette maatte imidlertid opgives, da *Olufsen* var bleven underrettet om, at *Bessel* var død den 17de Marts.

Resultatet af Reisen til Gotha var, at *Hansen* under 21de

Februar 1847 forlangte et Tilskud af 250 Rdlr. til en Medhjælper. Af Selskabets Regnskaber fremgaaer det imidlertid, at først i Budgettet for 1852 optoges 700 Rdlr. til Trykningen, og Soltavlerne udkom i 1853.

Den 18de Juli 1851 iagttog *Olufsen* i Calmar en total Solformørkelse, hvoraf en Beskrivelse er givet i *Astronomische Nachrichten*.

I de sidste 3 Aar led *Olufsen* af en uheldbredelig Sygdom, der meget svækkede hans Kræfter. I Sommeren 1854 opholdt han sig en Tid ved Nestved, da Grev *Knuth* havde overladt ham sin Bolig paa Herlufsholm, og benyttede *Guldberg* som Læge. Ved sin Hjemkomst derfra befandt han sig noget bedre; i December blev hans Datter gift, og efter den Tid forværredes hans Sygdom, indtil Døden endte hans Lidelser den 29de Mai 1855.

Det, der karakteriserer *Olufsen* som Forfatter, er den Grundighed og Samvittighedsfuldhed, han viste ved sine Arbejder. Det af ham leverede Stjernekaart er bekjendt for dets Nøiagtighed og Fuldstændighed og indtager en hæderlig Plads blandt de andre. Det Samme gjælder om Soltavlerne, idet de ved dem beregnede Steder af Solen stemme ligesaa nøiagtig med de iagttagne, som Tilfældet er ved Fixstjernerne.

Hans biographiske Arbejder udmærke sig ved et klart Sprog og en træffende Fremstilling af Personen, saaledes hans Biographie af *Römer*, der findes i Universitetsprogrammet for 1850, og den af *Schumacher*, som han læste her i Selskabet i 1851.

At Soltavlerne udkom saa seent, er væsentlig foranlediget ved Correcturen, der, hvad man kan see af *Hansens Breve*, allerede var begyndt i 1852.

Men nogen Indflydelse paa, at begge Arbejder fortsattes saa langsomt, maa dog vist tilskrives den Omstændighed, at Spiren til den Sygdom, hvoraf *Olufsen* døde, allerede tidligere har været tilstede.